

Nota: Gesprek over ordinantie 5.3 en 5.4

I. Aanleiding

1. Tijdens de synodevergadering van 17 november 2016 werd bij de bespreking over de toekomstige agenda van de synode als mogelijk gesprekstema het inzegenen van het huwelijk en de zegening van homoseksuele relaties naar voren gebracht. In dit verzoek ligt besloten of het onderscheid dat in ord. 5-3 (het huwelijk, dat wordt ingezegend) en 5-4 (andere levensverbintenissen, die worden gezegend) wordt gemaakt niet aan herziening toe is. Een peiling in de synode over dit voorgestelde gesprekstema kreeg voldoende steun.
2. Binnen een aantal classicale vergaderingen is ook al enige tijd een discussie gaande om de regeling van ord. 5-3 en 5-4 opnieuw aan de orde te stellen. Het indienen van concrete voorstellen tot wijziging van de kerkorde op dit punt wordt overwogen. Tot dusver heeft het moderamen slechts één voorstel tot wijziging van ord. 5-4 ontvangen van de classicale vergadering van Deventer. Dit voorstel behelst om het verschil tussen de termen 'inzegenen' en 'zegenen' te schrappen en in beide bepalingen voortaan te spreken over 'inzegenen'. (zie bijlage).

II. De huidige kerkordelijke regeling en haar ontstaansgeschiedenis

3. In de Protestantse Kerkorde van 2004 is in de ordinantie over de eredienst met ordinantie 5-4 een regeling opgenomen die het mogelijk maakt dat gemeenten elk zelf kunnen besluiten of zij naast de – voor alle gemeenten geldende – inzegening van het huwelijk tussen man en vrouw (ord. 5-3) ook de zegening van andere levensverbintenissen van twee personen als een verbond van liefde en trouw voor Gods aangezicht mogelijk maken. De kerkenraad van een gemeente kan hiertoe alleen besluiten, na hierover een beraad te hebben gevoerd in de gemeente.

Hervormde bezinning

4. Deze tekst is in 2002 door de triosynode aanvaard en vervolgens door de afzonderlijke synoden vastgesteld, na intensieve discussie zowel in de triosynode als m.n. in de synode van de *Nederlandse Hervormde Kerk*. Tegen de vaststelling door de hervormde synode van de tekst in tweede lezing werden honderden (!) bezwaren ingediend. De kern van deze bezwaren was de principiële afwijzing van (in)zegening van een levensverbintenis van twee mensen van hetzelfde geslacht. De bezwaarden beriepen zich hierbij op de *Hervormde Kerkorde (HKO)* die in artikel XXI spreekt over het huwelijk dat 'als instelling Gods heilig gehouden zal worden'. De HKO besteedt zelfs een hele ordinantie (ord. 12 HKO) aan huwelijk en gezin. De vooronderstelling dat het in deze ordinantie gaat om een huwelijk tussen twee mensen van verschillend geslacht is zo evident dat het nergens genoemd wordt. In de huwelijksdienst draait het om de '*bevestiging en inzegening*' van het huwelijk. Als complexe factoren noemt de HKO huwelijksparen die al samenwonen, gemengde huwelijken (Herv. en RK) en de keuze

van de predikant (zie: P. van den heuvel, *De hervormde kerkorde. Een praktische toelichting.* 1991, 201v).

5. Deze ordinantie betekent niet dat er in de NHK niet intensief is nagedacht over huwelijk en seksualiteit. Vanaf 1972 is op synodaal niveau gediscussieerd over veranderende opvattingen over het huwelijk en seksualiteit. Interne verschillen in de hervormde synode hierbij nooit uit de weggegaan. Met gespreksnota's en rapporten heeft de synode het onderlinge gesprek gezocht en bevorderd. De inzet hierbij was:
 - a. ga onderling in gesprek;
 - b. geen achterstelling van bepaalde groepen;
 - c. aanvaarding van elkaar als medemens en als gemeentelid.

Veranderende inzichten in de aard van het Schriftgezag (omgang met de Bijbel) bleken in deze discussie een grote rol te spelen.

6. De hervormde synode erkende op den duur dat voor- en tegenstanders van de aanvaarding van homoseksuele relaties zich beroepen op de Schrift. Beide standpunten werden als legitiem erkend. De consequentie hiervan was dat voor beide ruimte moet zijn binnen de kerk. Hiermee wees de synode af het idee dat slechts één wijze van Schriftverstaan de juiste is. Om deze reden wilde de synode in deze ook geen bindende uitspraak doen. Het ging haar erom ruimte te scheppen voor het gesprek en zo eenheid in verscheidenheid te bewaren en te versterken.

In 1995 sprak de hervormde synode uit dat:

- a. aanvaarding van de homoseksuele leefwijze niet door de synode kan worden afgedwongen omdat aanvaarding en dwang elkaar uitsluiten;
- b. homoseksuelen in hun geaardheid en leefwijze ten volle aanvaard behoren te worden;
- c. gegeven de patstelling tussen voor- en tegenstanders van de aanvaarding van homoseksuele leefwijze geen nader exegetisch of hermeneutisch onderzoek te doen.

Gereformeerde bezinning

7. Binnen de *Gereformeerde Kerken* is het gesprek eveneens gevoerd. In 1972 besprak de synode een concept-rapport met de titel 'Over mensen die homofiel zijn'. Dit rapport toont verschillende visies op homoseksualiteit vanuit Bijbels gezichtspunt. Een kernpunt is dat de afzonderlijke teksten steeds gelezen moeten worden in het licht van het geheel van de Bijbels boodschap en de daarin centrale ethische norm: het dubbelgebod van de liefde. In dat licht wordt een 'goede homofiele relatie', in liefde en trouw, aanvaard.

In 1979 aanvaardde de Synode van Delft een rapport dat opriep

- a. homoseksuele gemeenteleden te aanvaarden, ook in het ambt;
- b. het gesprek in de gemeente onderling te voeren en
- c. discriminatie te bestrijden.

In 1982 aanvaardde de gereformeerde synode een rapport over homoseksuele relaties vanuit de vooronderstelling dat de Bijbel zich niet uitspreekt over het moderne begrip homofilie.

Evangelisch-lutherse bezinning

8. Ook de synode van de *Evangelisch-lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden* sprak over dit thema in 1972 en kwam tot de conclusie dat er geen bezwaar is tegen toelating van homoseksuelen tot het predikantenambt. In het beroepingswerk mag seksuele geaardheid van de kandidaten geen enkele rol meer spelen.
In 1995 besloot de Lutherse synode dat relaties van homoseksuelen in liefde en trouw voortaan in de kerk gezegend kunnen worden.

Bezinning in Samen-op Weg verband

9. De bezinning over dit onderwerp in het kader van Samen-op-Weg concentreerde zich in de jaren negentig van de vorige eeuw op de kerkordelijke regelgeving in dit verband. De verschillende voorstellen vanuit de Triosynode leidden vooral in de hervormde synode telkens opnieuw tot intensieve principiële discussies. Daarin heeft de hervormde synode bovengenoemde beleidslijn consistent doorgezet door op te komen voor het open gesprek over en de ruimte voor verschillende opvattingen.
In 1996 werd een rapport onder de titel 'De plaats van levensverbintenissen in de kerkorde' besproken door de triosynode. Kernvragen daarbij waren: Wat is het huwelijk eigenlijk? Moeten andere relatievormen ook in de kerkorde worden genoemd? Hoort relatievorming wel thuis in de kerkorde? In het rapport werd voorgesteld om deze vragen niet te benaderen vanuit Bijbels theologisch perspectief omdat gebleken is dat het gesprek via deze route telkens opnieuw was vastgelopen. Als alternatieve route werd aanbevolen om het vraagstuk te benaderen vanuit liturgisch perspectief en de vraag die ons allen in de kerk bindt: het verlangen om gezegend te worden. Via deze weg zouden nieuwe perspectieven kunnen worden geopend. Zo zou kunnen worden geconstateerd dat de verschillende relatievormen waaronder het huwelijk alle relaties in liefde en trouw kunnen zijn. En tegelijkertijd zou kunnen worden erkend dat er onderscheid is tussen verschillende relatievormen en vervolgens de vraag kunnen worden gesteld naar de wijze waarop niet-huwelijkse relatievormen naast het huwelijk kunnen bestaan.
Een en ander leidde volgens het rapport tot de navolgende conclusies:

- Het is niet nodig om een apart artikel over het huwelijk in de kerkorde op te nemen omdat dat in beginsel een zaak van de overheid en niet van de kerk is.
- Huwelijk en relaties komen in de kerkorde aan de orde in het kader van de ordinantie over de eredienst.
- Of het huwelijk en andere relaties al of niet op een gelijkwaardige manier aan de orde moeten komen, bleef in het rapport een open vraag.

Voor de triosynode bood dit rapport een begaanbare weg. Uiteindelijk leidde de voortgaande bezinning hierover tot het besluit in 2001 om:

- a. geen artikel over huwelijk en relaties in de PKO op te nemen als bindende uitspraak voor het geheel van de kerk.
- b. In ord. 5.3 het huwelijk te zien als unieke relatie van liefde en trouw tussen man en vrouw, dat in een kerkdienst wordt *ingezegend*
- c. In ord. 5.4 gemeenten de ruimte te bieden om daarnaast ook 'andere levensverbintenissen' te *zegenen*. Het betreft hier een zogenaamde *kan-bepaling*. Het is aan de (kerkenraad van een) gemeente zelf hier al of niet gebruik van te

maken, nadat de gemeenteleden daarover zijn gehoord door middel van een beraad

De term 'inzegenen' wordt hier gereserveerd voor de viering van het huwelijk tussen man en vrouw als de hiervoor tot dusver gebruikelijke term met een wat meer institutionele klank. De term 'zegenen' wordt gebruikt voor de andere levensverbintenissen, als een iets opener en speelser term. Beide termen verwijzen naar een leven voor Gods aangezicht (als gebod en belofte). Volgens de werkgroep kerkorde gaat het bij 'andere levensverbintenissen' om burgerlijk gesloten huwelijken van mensen van hetzelfde geslacht en het geregistreerd partnerschap.¹ Tevens stelde de werkgroep dat met deze oplossing 'niemand gedwongen wordt het huwelijk en andere levensverbintenissen op één lijn te zien, terwijl ook niemand wordt verhinderd om beide wel op één lijn te zien. Een ordinantietekst mag niet een keuze maken in een zaak waarin de kerk (nog) geen keuze maakt maar moet wel de ruimte geven die de kerk biedt.'

Voor een uitvoerige beschrijving van de voorgeschiedenis wordt verwezen naar het rapport 'De bezinning op seksualiteit in de SOW-kerken (1952-2004)' dat in 2011 door het expertisecentrum is opgesteld op verzoek van de synode. (Zie bijlagen: 2)

III. Stand van zaken in het kerkelijk gesprek over (homo)seksualiteit en relaties binnen de Protestantse Kerk sinds 2004

10. De Protestantse Kerk in Nederland erkent dat in de kerk verschillende visies op het al of niet aanvaarden van homoseksualiteit (geaardheid en levenswijze) in het licht van Gods Woord naast elkaar bestaan die zich beroepen op de Heilige Schrift, maar tot verschillende conclusies en posities leiden.

In de besluitvorming over het rapport over het gravamen De Ronde - dat in 2002 werd ingediend tegen de aanvaarding van ord. 5-4 door de hervormde synode en in 2007 door de synode van de Protestantse Kerk is behandeld - heeft de generale synode deze erkenning als volgt onder woorden gebracht:

*'De synodes hebben bij het opnemen van ordinantie 5-4 in de kerkorde geen bindend advies gegeven over de positie van levensverbintenissen van homoseksuele levensverbintenissen in het licht van Gods Woord. Dit betekent dat de kerk – tot het moment waarop wij elkaar vinden in een gemeenschappelijk verstaan – ieders persoonlijke keuze die voor Gods aangezicht genomen is, ten volle respecteert.'*²

In het rapport van de Commissie Gravamen De Ronde uit 2007 wordt deze regeling gekenschetst als 'een door de synode gegeven *modus vivendi* in de situaties waarin de standpunten inzake het al of niet zegenen van andere levensverbintenissen dan het huwelijk sterk uiteenlopen.'³

11. De Protestantse Kerk en haar voorgangers hebben een en andermaal uitgesproken dat homoseksuele gemeenteleden in de kerk niet mogen worden gediscrimineerd vanwege hun seksuele geaardheid en leefwijze en dat de viering van de sacramenten alsmede het

¹ Het zogenaamde geregistreerd partnerschap voor hetero- en homorelaties werd op 01-01-1998 ingevoerd. Sinds 01-04-2001 werd het burgerlijk huwelijk opengesteld voor hetero- en homorelaties.

² Besluit van de generale synode d.d. april 2007 over het Rapport van de commissie Gravamen De Ronde (AZ 07-04), overweging 8.

³ Rapport Commissie Gravamen de Ronde, eindconclusie, pag. 44.

uitoefenen van een ambt, bediening of kerkelijke functie indien zij daartoe worden geroepen, voor hen in principe openstaan.

12. De aanvaarding van deze regeling was veruit de belangrijkste reden voor de scheuring binnen de hervormd-gereformeerde gezindte in de Nederlandse Hervormde Kerk en het ontstaan van de Hersteld Hervormde Kerk. Deze scheuring heeft diepe wonden geslagen in plaatselijke gemeenten die tot op heden niet of nauwelijks zijn geheeld. Tegenstanders van de aanvaarding van deze regeling die de Protestantse Kerk niet verlieten, bleven in hun geweten bezwaard, zoals o.m. bleek uit het gravamen De Ronde dat in 2007 door de synode werd behandeld.

13. De generale synode heeft er blijk van gegeven zich geroepen te weten om krachtens ord. 1-1-3- leiding te geven aan 'het volharden in de gehoorzaamheid aan het Woord van God en het groeien in het gemeenschappelijk belijden van de kerk'. Op grond daarvan heeft zij meerdere malen uitgesproken dat het gesprek over homoseksualiteit dient te worden voortgezet teneinde hierover tot meer klaarheid te komen.

Ook dit element werd verwoord in de besluitvorming over het gravamen De Ronde. De generale synode besloot:

*'Het moderamen te verzoeken om de GRA – in overleg met de Raad voor advies voor het gereformeerde belijden en de Evangelisch-lutherse synode – op te dragen om te zoeken naar wegen om het gesprek in de kerk op gang te brengen en/of te vervolgen over de achterliggende ethische en theologische vraagstukken bij ord. 5-4 PKO en hierover voorstellen aan de generale synode te doen.'*⁴

Hierbij moet worden aangetekend dat dit besluitonderdeel na een moeizame discussie tot stand kwam omdat een deel van de synode betwijfelde of voortgang van het gesprek hierover zinvol en oprakelen van de discussie over ord. 5-4 gewenst was.

14. In 2008 en 2009 heeft de generale synode hierover verder gesproken naar aanleiding van verschillende adviezen van de Generale Raad van Advies. De discussie spitste zich toe op de vraag of de generale synode een pastorale brief de kerk in zou moeten sturen. Deze brief zou een analyse van de stand van zaken in het kerkelijk gesprek, een positief statement over seks en een pleidooi voor gerespecteerde ruimte voor een open gesprek waarin openheid en veiligheid heerst voor alle gesprekspartners, op grond van een aanvaarding van elkaar in Christus. Na een moeizame discussie hierover in twee synodezittingen werd uiteindelijk via de aanvaarding van een tegenvoorstel besloten om geen brief te schrijven, maar het expertisecentrum te verzoeken de achterliggende bijbels-theologische en ethische vraagstukken rond seksualiteit in kaart te brengen en de resultaten te verwerken in een handreiking voor het gesprek in de kerk. De tekst van het volledige besluit (dat met 9 stemmen tegen werd aanvaard) luidde als volgt:

De generale synode overweegt:

1. Bij het gesprek over seksualiteit dient niet de indruk te ontstaan dat seksualiteit en homoseksualiteit tegenover elkaar worden gesteld;

2. Gezien het synodebesluit van 20 april 2007 inzake het bezwaar van dhr. A.W. de Ronde is het van belang te voorkomen dat de discussie over het thema seksualiteit wordt

⁴ Besluit generale synode over de Gravamen de Ronde, april 2007, besluitonderdeel 2

beperkt tot de ordinanties 5.3 en 5.4, met als doel deze opnieuw ten principale ter discussie te stellen;

3. De discussie rond het thema seksualiteit is meer gediend met een bijbels-theologische en ethische doordenking die bij voorkeur in een oecumenische zetting zou moeten plaatsvinden.

De generale synode besluit:

1. Geen (pastorale) brief te doen schrijven over het thema seksualiteit;

2. Het moderamen op te dragen het bestuur van de Dienstenorganisatie te verzoeken opdracht te geven aan het Expertisecentrum

a. de bijbels-theologische en ethische vraagstukken rond het thema seksualiteit zoals deze leven in de breedte van de Protestantse Kerk in Nederland nader in kaart te (doen) brengen, mede met gebruik van de hiervoor reeds beschikbare stukken;

b. de resultaten van de onder (a) benoemde opdracht te verwerken tot een handreiking die dienstig is aan het kerkelijke gesprek over het thema seksualiteit en relaties;

c. het moderamen op te dragen om het kerkelijk gesprek over het thema seksualiteit en relaties te verbreden naar de Raad van Kerken in Nederland;

Uit de bespreking ter synode en het besluit bleek dat de fundamentele verdeeldheid binnen onze kerk over het thema (homo)seksualiteit in het licht van de Bijbel zo groot is dat de generale synode daardoor niet goed in staat lijkt om het gesprek hierover verder te brengen. Tegelijkertijd bleek daaruit dat de synode een heropening van de discussie over ord. 5-3 en 5-4 per se wilde voorkomen, omdat daarmee de veiligheid van homoseksuele gemeenteleden opnieuw in het geding zou komen.

15. In begin 2010 heeft het expertisecentrum een voorstel gedaan aan het moderamen hoe zij de opdracht wilde uitvoeren. In 2011 heeft zij een rapport ingediend bij het moderamen van de generale synode waarin de discussie over (homo)seksualiteit van 1952 tot 2004 is weergegeven. In de aanloop daarnaartoe heeft een brainstormsessie in mei 2010 plaats gehad over de inhoud van een eventuele handreiking. Het moderamen heeft deze rapportage voor kennisgeving aangenomen. Zie bijlagen.

IV. Hoe verder?

16. De beleidslijn van de synode sinds 2009 is gericht op de voortzetting van de achterliggende bezinning over een Bijbels gefundeerde en ethische visie op (homo)seksualiteit. In 2009 is expliciet uitgesproken dat de synode wil voorkomen dat ord. 5-3 en 5-4 opnieuw aan de orde worden gesteld. De vraag voor de synode is dan wat er sindsdien is veranderd op grond waarvan de synode nu van deze beleidslijn zou moeten afwijken. De klassicale vergaderingen die met een voorstel tot kerkorde wijziging komen zouden hierop moeten worden bevraagd. De motivering van de klassicale vergadering Deventer ontbreekt vrijwel geheel.
17. Als we zelf een analyse maken, zien we de navolgende ontwikkelingen:
- Het burgerlijke homohuwelijk is in Nederland en in steeds meer andere (Europese) landen geaccepteerd.
 - Op scholen komt het thema(homo)seksualiteit aan de orde. Ook op reformatorische scholen is dat het geval, ook al heeft het lesprogramma hier een eigen toespitsing.

- c. Een groot aantal gemeenten van onze kerk kiest ervoor om homohuwelijken te zegenen.
- d. Homo's en lesbiennes functioneren in alle ambten in de Protestantse Kerk, maar niet in alle gemeenten (vergelijkbaar met de vrouw in het ambt).
- e. Binnen orthodoxe en evangelische kring is de aanvaarding van homoseksualiteit als geaardheid groter geworden, maar niet die van homoseksuele leefwijze: de persoon wordt aanvaard, het 'zondige' praktiseren niet.

18. Anderzijds constateren we:

- f. Binnen de wereldkerk leidt de visie op homoseksualiteit tot grote verdeeldheid. (afwijzing door RK en door meerderheid van de evangelische christenen; enorme spanningen binnen de Anglicaanse wereld).
- g. In orthodoxe kring, ook binnen de Protestantse Kerk, leven - ondanks toename van de aandacht voor homoseksualiteit - nog even grote bezwaren tegen het 'homohuwelijk' als in 2002.
- h. Discussie tussen de voor- en tegenstanders ligt uiterst gevoelig, zo zelfs dat op dit punt verwijdering en polarisatie dreigen.
- i. Het verschil in visie heeft te maken met de Schriftvisie (hoe lees en duid je de Bijbel) en met waardering van de culturele en historische ontwikkelingen (context).
- j. Ook onze samenleving is minder eenduidig dan op eerste gezicht lijkt: homo's kunnen nauwelijks hand in hand over straat lopen, homo als scheldwoord. Er is sprake van toename van anti-homo geweld en pesterijen op straat en in woonwijken. Vanuit het onderwijs kwam onlangs het signaal dat het gesprek over gevoelige onderwerpen als LHBT (en religieus geïnspireerd geweld) moeilijker wordt vanwege de toenemende diversiteit in de klassen.

19. In punt III hebben we gezien dat in de jaren na 2004 binnen de Protestantse Kerk geen voortgaand gesprek (homo)seksualiteit in het licht van de Bijbel mogelijk bleek. Gezien de interne verdeeldheid zat - en zit waarschijnlijk nu - niemand op deze discussie te wachten.

Dat het thema nu opnieuw binnen onze kerk aan de orde wordt gesteld kan verklaard worden met de voortgaande emancipatie en een scherper zelfbewustzijn van LHBT'ers. Als zodanig is er ook niets mis met de vraag, hoe gevoelig die ook ligt en hoe moeilijk die ook te beantwoorden is.

De herziening van de kerkorde in het kader van Kerk 2025 wordt hiervoor mede als aanleiding gezien.

Anderzijds ligt een hernieuwde bespreking van dit thema zeer gevoelig. De tegenstelling op dit punt binnen onze kerk is het laatste decennium niet kleiner geworden. Eenheid van visie en beleid is ons in deze niet gegeven. De partijen staan waarschijnlijk nog even scherp tegenover elkaar als ruim 10 jaar geleden ondanks de grotere maatschappelijke aanvaarding. Voor de zowel voor- als tegenstanders gaat het om existentiële (geloofs-)aanvaarding, om er volwaardig te mogen zijn zonder door de ander te worden weggezet.

De vraag is dan opnieuw: is een en ander voldoende reden voor de generale synode om van de in 2009 vastgestelde beleidslijn af te wijken en ord. 5-3 en 5-4 nu toch opnieuw ter discussie te stellen?

Kanttekeningen van beleidsmatige en kerkordelijke aard

20. Bij het weer opnieuw ter discussie stellen van dit onderwerp, moeten we in gedachten houden de notitie 'Verbonden met het gereformeerde belijden' van het hervormde moderamen d.d. 9 mei 2003, aan de vooravond van de besluitvorming over de vereniging. Daarin wordt uitvoerig ingegaan op de positie van gemeenteleden, ambtsdragers en kerkenraden die zich in hun geweten bezwaard voelen ten opzichte van sommige besluiten en kerkordelijke regelingen die door de synoden werden aanvaard en waarvan zij menen dat deze strijdig zijn met de Heilige Schrift. Kern van de notitie vormt de tekst van ordinantie 1-1-3 waarin het gaat over de opdracht van gemeenten om de (bijzondere) verbondenheid van andere gemeenten ten aanzien van de belijdenisgeschriften 'te erkennen en te respecteren'. Uitgelegd wordt dat dit erkennen en respecteren niet betekent dat men opvattingen moet onderschrijven waarvan men oordeelt dat deze in strijd zijn met de Heilige Schrift. Wij zijn geroepen om te volharden in de gehoorzaamheid aan het Woord van God en bereid te zijn zich door de ander te laten bevragen op de eigen gehoorzaamheid en om van de anderen te willen leren, teneinde samen te groeien in een gemeenschappelijk belijden van de kerk.⁵ In het slot van de notitie wordt aan de bezwaarden die willen meegaan met de vereniging de mogelijkheid geboden om bij wijze van preambule bij het beleidsplan van de gemeente een verklaring te voegen waarin o.m. wordt uitgesproken dat zij ernstige bezwaren koesteren tegen sommige beslissingen van de kerk, de weg van gehoorzaamheid aan het Woord van God zullen blijven gaan, en 'de ruimte die in de kerkorde geboden wordt om bepaalde keuzen te maken, afwijst op grond van haar verstaan van de Heilige Schrift'. Dit betekent in feite ook dat deze gemeenten nooit zullen worden gedwongen om keuzen te maken die naar haar oordeel in strijd zijn met de Schrift. Een en ander is vastgelegd in het aanvullende besluit bij de aanvaarding van het verenigingsbesluit door de hervormde synode op 12-12-2003.

Deze benadering ligt ten grondslag aan het kerkordelijk principe van de Protestantse kerkorde dat een kerkenraad bevoegd is op bepaalde principiële onderdelen – t.w. het beantwoorden van doopvragen, de deelname aan het Avondmaal, het actieve en passieve stemrecht van doopleden en de zegening van levensverbintenissen, zelfstandige besluiten te nemen nadat de gemeenleden hierover zijn geïnformeerd en gehoord (bij laatstgenoemde onderwerpen in de vorm van een beraad). Kerkenraden die dat niet willen of kunnen, zijn daartoe niet verplicht en behoeven deze onderwerpen ook niet expliciet aan de orde te stellen in hun gemeente bij het vaststellen van de plaatselijke regeling. Dit principe heeft tot nu toe goed gewerkt, getuige het feit dat op deze punten voor zover bekend geen bezwaren bij de kerkelijke rechter zijn ingediend.

21. Vanuit kerkordelijk perspectief moet ook nog het navolgende worden overwogen. Een voorstel van een classicale vergadering tot wijziging van de ordinanties of kerkorde wordt

⁵ Zie 'Samengebracht' door dr. L.J. Koffeman, Boekencentrum, 2005, document 10, blz 71 e.v.

in principe in behandeling genomen door de generale synode, mede op grond van een advies van generale college voor de kerkorde. De wijze waarop een dergelijk voorstel wordt geagendeerd is een zaak van het moderamen. Gezien de huidige praktijk in de werkwijze van de synode is ook voor een kerkordevoorstel een onderscheid tussen een bezinnende en een besluitvormende bespreking, al dan niet verspreid over verschillende synodezittingen, denkbaar. Ook is het denkbaar dat in een voorbereidend overleg tussen moderamen en betreffende classicale vergaderingen afspraken kunnen worden gemaakt over de wijze van (gefaseerde) behandeling.

V. Bespreking in de synode

22. Het moderamen stelt de navolgende *inhoudelijke aanpak* voor:

A. *Inhoudelijke bezinning*

De generale synode pakt de vraag op door het gesprek en de bezinning in de synode aan te gaan. Dit vanuit de grondhouding en consistent gevoerd beleid: het is ons niet gegeven hier hetzelfde over te denken, laat staan eenduidig over te spreken. Er is verschil van verstaan van de Bijbel in de wereldkerk en in onze kerk.

B. *Focus: Existentiële oefening in eenheid in verscheidenheid*

In deze bezinning moet de focus niet in de eerste plaats gericht zijn op de vraag of we voor of tegen het (in)zegenen van twee mensen van hetzelfde geslacht zijn, maar hoe om te gaan met principiële verschillen tussen 'broeders en zusters van hetzelfde huis'. Ofwel om een existentiële oefening van eenheid in verscheidenheid. Daarbij moet de koppeling met het concrete vraagstuk wel in beeld blijven. De existentiële betrokkenheid bij dit onderwerp van principiële voor- en tegenstanders van aanvaarding van homoseksualiteit vanuit Bijbels perspectief is een gegeven.

C. *Besluitvorming over vanuit de synode gevraagde en door diverse classes voorgestelde tekstwijzigingen van ord. 5.3 en 5.4.*

Het moderamen steekt niet in op herziening van ord. 5.3 en 5.4 omdat de kans groot is op polarisatie en een Pyrrusoverwinning van een van de partijen. Herziening van de kerkorde brengt een heel consideratieproces met zich mee. De vraag is of het aangaan van een kerkordelijk proces het kerkelijk gesprek dient.

In het kader van Kerk 2025 is herziening van 5.3 en 5.4 niet nodig.

De synode stelt het verslag van haar bespreking ter beschikking van de gemeenten, vergezeld van gespreksvragen, als bijdrage in de voortgang van het kerkelijk gesprek in de gemeenten over dit onderwerp.

René de Reuver
scriba van de generale synode